

2.

БИБЛИЈСКО УЧЕЊЕ О СПАСЕЊУ

„Јер Бог је тако заволео свет да је свог јединородног Сина дао, да сваки – ко верује у њега – не пропадне, него да има вечни живот. Бог, наиме, није послао Сина у свет да суди свету, него да се свет спасе његовим посредством. Ко верује у њега – томе се не суди; а ко не верује већ је осуђен, што није веровао у име јединороднога Сина Божијег.“

Еванђеље по Јовану 3:16-18

„Јер сте посредством вере благодаћу спасени, и то није од вас, - Божији је дар; не од дела, да се нико не похвали. Ми смо, наиме, његово дело, у Христу Исусу створени за добра дела, која је Бог унапред припревио – да у њима живимо.“

Посланица Ефесцима 2:8-10.

Како задобити спасење пред Богом? Ово је несумњиво најважније питање у универзуму. Од одговора на њега зависи судбина читавога човечанства као и свеукупне креације. Први упитник на који желим да одговорим гласи: Да ли је Бог грешном човеку понудио опроштење греха и вечни живот до кога он треба да стигне на лак или тежак начин? Или, да питање поставим још јасније: Да ли је Богу уопште стало до тога да његово пало створење буде спашено? Уколико је одговор на ово питање „да“, онда можемо са сигурношћу да претпоставимо (пре него што то и докажемо) да је Бог учинио све што је неопходно за спасење људског рода. Уколико је одговор „не“, онда морамо да претпоставимо (а и то мора бити уочљиво и доказиво) да је Створитељ на све могуће начине покушао да сакрије пут спасења и човеку га учини нејасним и непознајљивим.

У овом поглављу ћемо разматрати и потврдити библијску истину о *спасењу које је бесплатни дар од Бога*, а у наредном установити да ли Православна црква пружа истинит одговор на питање: како стићи у небеско царство?

На страницама Божије Речи, Библије, записана су многобројна сведочанства о Богу као неограниченој љубави. Божије откривење описује Њега као Величанственог, који је још пре стварања света, у свом бескрајном свезнању, имао увид у будуће човеково сагрешење и у вечности осмислио план спасења. Ипак, пре него што нешто више кажем о самом спасењу, нађимо најпре одговор на питање: због чега је потребно спасење?

Због чега је потребно спасење?

На почетку овог проучавања сам дужан да истакнем да светописамска објава о стварању свег живог и неживог света, па и човека, записана у првој

књизи Мојсијевој, није само митолошки и легендарни запис – већ историјски извештај о стварном догађају. Ово посебно напомињем из разлога што највећи број Срба у данашње време, у исти мах називајући се хришћанима, уопште не верује у библијски извештај о стварању, већ се поуздаје у истинитост теорије о еволуцији. Пошто у овом поглављу не желим да обрађујем чињенице о истинитости Библије и заблудама које пропагирају еволуционисти (тј. данашња званична атеистичка наука), позивам истинољубиве читаоце да потраже литературу на српском језику, писану од хришћанских научника – доктора природних наука, у којима су детаљно оборене све еволуционистичке претпоставке и приказани докази о специјалном Божијем стварању.¹

Пошто прихватимо чињеницу о божанском стварању, које је поткрепљено многобројним научним доказима, бива нам много лакше да верујемо и у све остале истине које су записане у Књизи над књигама.

У Мојсијевом извештају, којег је сачинио по инспирацији Светог Духа, читамо да је Господ створио човека као круну свога стваралачког дела:

„Потом рече Бог: да начинимо човјека по својему обличју, као што смо ми, који ће бити господар од риба морских и од птица небеских и од стоке и од цијеле земље и од свијех животиња што се мичу по земљи. И створи Бог човјека по обличју својему, по обличју Божијему створи га, мушко и женско створи их. (...) Тада погледа Бог све што је створио, и гле, добро бјеше веома. И би вече и би јутро, дан шести.“ (1. Мојс. 1:26, 27, 31).

Божији првобитни план за његову творевину био је вечни живот којег само Он поседује. Изузетна разноликост биљног и животињског света, милијарде звезда у свемиру и анђели који служе Творцу, требали су да у људима изазову дивљење и страхопоштовање према Преузвишеном:

*„Славу Божију казују небеса,
небо јавља дело Божијих руку.
Дан жубори, другом дану збори,
ноћ поруку другој ноћи шаље.
Нема речи, нит има говора,
где се не би порука им чула.
По свој земљи она се разлеже;
Њене речи на крај света стижу.“²*

Ипак, Свемогући није желео да господар читаве Његове креације буде на нивоу ропске послушности Ономе који га је саздао. Из разлога поштовања

¹ Неке од изузетних књига доступних на српском језику: „Еволуција или стварање“, аутори: Reinhard Junker i Siegfried Scherer; „Шта доказују стење и кости?“, Аутор: Karl Vilend; „Крај еволуције“, аутор: Duane T. Gish; „Мала мистерија стварања“, Robert V. Gentry; „Постање“, Ariel A. Roth; „Иконе еволуције“, Jonathan Wells; „Чудеса стварања“, Narun Jahi; Библијски потоп, Dr Henri Moris i Džon Vitkomb итд, (у издању Центра за природњачке студије из Београда као и сродних удружења и издавачких кућа).

² Псалм 19:1-4; превод и препен проф. др Александар Бирвиш.

слободне воље створених по Своме обличју, Бог је првим људима понудио избор. Он се састојао у одлуци и одабиру вечног живота са Творцем у свим красотама створеног света, или пак својевољно и намерно бирање вечите смрти и одвојења од Бога.

„И учини Господ Бог, те никоше из земље свакојака дрвета лијепа за гледање и добра за јело, и дрво од живота усред врта и дрво од знања добра и зла. (...) И запријети Господ Бог човјеку говорећи: једи слободно са свакога дрвета у врту; Али с дрвета од знања добра и зла, с њега не једи; јер у који дан окусиш с њега, умријећеш.“¹

На сву жалост, управо у време овог човековог испита, пре него што је боголики узбрао са дрвета (вечног) живота и тиме показао своју одлучност за живот са Господом, одиграо се један драматичан догађај. Господ Исус Христос о њему каже овако:

„Гледао сам сатану како је пао са неба као муња.“ (Лк. 10:18).

Исто тако и старозаветни пророци:

„Како паде са неба, звијездо данице, кћери зорина? Како се обори на земљу који си газио народе? А говорио си у срцу свом: изаћи ћу на небо, више звијезда Божијих подигнућу пријесто свој, и сјешћу на гори зборној на страни сјеверној; Изаћи ћу у висине над облаке, изједначићу се са вишњим. А ти се у пакао сврже, у дубину гробну.“²

„Овако вели Господ Господ: ти си печат савршенства, пун си мудрости, и сасвијем си лијеп. Био си у Едему врту Божијем; покривало те је свако драго камење: сарад, топаз, дијамант, хрисолит, оних, јаспид, сафир, карбункул, смарагад и злато; онај дан кад си се родио начињени ти бише бубњи твоји и свирале. Ти си био херувим, помазан да заклањаш; и ја те поставих; ти бјеше на светој гори Божијој, хођаше посред камења огњенога. Савршен бјеше на путовима својим од дана кад се роди докле се не нађе безакоње на теби. (...) Срце се твоје понесе љепотом твојом, ти поквари мудрост своју свјетлошћу својом; бацићу те на земљу...“³

Херувим, анђеоско биће врхунске моћи и интелигенције, због жеље да се изједначи са Богом, био је збачен далеко од Божијег престола. Са њиме, од Светог је одступила и читава војска анђела, трећина укупно створених:

„И показа се други знак на небу, и види: велика аждаја, црвена као ватра, са седам глава и десет рогова, а на њеним главама седам круна, и њен реп повуче трећину небеских звезда, те их збаци на земљу. (...) И би збачена велика аждаја, стара змија, звана *ђаво* и *сатана*, која заводи сав свет, она би збачена на земљу и њени анђели беху збачени с њом.“⁴

Из зависти и мржње која је све више испуњавала његово срце, сотона је похитао да чим пре уништи онога који постављен да буде господар над свим створењем. Човек је са својом супругом од непријатеља био затечен у још увек „недефинисаном“ стању пред Богом. Његове усне још увек нису

1 1. Мојсијева 2:9, 16-17. Нагласак мој.

2 Књига пророка Исаије 14:12-15. Нагласак мој.

3 Књига пророка Језекиља 28:12-15, 17. Нагласак мој.

4 Откривење Јованово 12:3-4, 9. Нагласак мој.

биле дотакле плод са дрвета живота. Сотона је то брзо увидео. Приступио је људима на веома лукав начин, наводећи их да посумњају у Божију добру намеру што се тиче њихове будућности:

„Али змија бјеше лукава мимо све звери пољске, које створи Господ Бог; па рече жени: *је ли истина да је Бог казао да не једете са свакога дрвета у врту? А жена рече змији: ми једемо рода са сваког дрвета у врту; само рода онога дрвета усред врта, казао је Бог, не једите и не дирајте у њ, да не умрете. А змија рече жени: нећете ви умријети; него зна Бог да ће вам се у онај дан када окусите с њега отворити очи, па ћете постати као богови и знати што је добро што ли зло. И жена видећи да је род на дрвету добар за јело и да га је милина гледати и да је дрво врло драго ради знања, узабра рода с њега и окуси, па даде и мужу својему, те и он окуси.“¹*

Због овакве људске лакотислености, ђаво, кога Господ Христос назива „убицом људским од почетка“ (Јн. 8:44), успео је да први брачни пар, заједно са милијардама њихових потомака скрене на странпутицу која води вечној погибљи. Непослушањем Господње воље и пробањем плода са „дрвета спознања добра и зла“, човек не само да је стекао смртност тј. пропадљиву природу, већ је заслужио и тренутно погубљење у складу са претходним Божијим упозорењем. Ипак, Бог је као велики човекољубац допустио само тренутну смрт човека у духовном смислу – која се очитовала у изгубљеном присном заједништву са Њиме. Поменуто духовна смрт се потом кроз наслеђени „прародитељски грех“ проширила на целокупно Адамово потомство. До данашњег дана, небројено мноштво људских бића рађају се у стању духовног мртвила тј. без заједништва са Богом и без вечног живота. Но, вратимо се за тренутак у еденски врт, на моменат Господњег сусрета са нашим збуњеним и уплашеним прародитељима. Иако га је Реч обавезивала да усмрти прекршиоце заповести, Свевишњи је жртвовао невино живо биће, животињу у чије је крзно обукао непослушне и сакрио њихову голотињу (1. Мојс. 3:7, 21). Међутим, то није био крај исказивања Његовог милосрђа. Истом приликом, Господ је најавио испуњење свог вечног плана; плана потпуног опроштења свих људских кривица кроз Спаситеља који ће бити рођен од жене (без учешћа мушкарца) а који ће бити победник над сотоном:

„И још мећем непријатељство између тебе (змије; прим. И. С.) и жене и између сјемена твојега и сјемена њезина, оно ће ти на главу стајати а ти ћеш га у пету уједати.“²

Од тога момента, Прадавни је водио људску историју тако да би је довео до тренутка појављивања божанског Спаситеља и спасења читавог човечанства.

Човекова грешност и Божија љубав

Својим сагрешењем људи су стекли смртност. И не само њу. Стекли су и погрешиву несавршену природу која је склона неизвршавању Божије воље

1 1. Мојсијева 3:1-6. Нагласак мој.

2 1. Мојсијева 3:15. Нагласак мој.

и супротстављању свему што потиче од божанске праведности и светости. Та природа је постала удео свих људи, који су следствено њој, противећи се Господу и чинећи дела нечастивога, постали подложни гневу и вечној осуди:

„Стога, као што је посредством једнога човека грех ушао у свет, а грехом смрт, тако је смрт прешла на све људе, јер су сви згрешили (...) Јер ако су преступом једнога многи умрли (...) Суд је, наиме, потекао од једнога и тако довео до осуде (...) Јер, ако се посредством једнога смрт зацарила - услед престапа једнога (...) Стога, дакле, као што је за један преступ дошла осуда на све људе (...) Јер као што су непослушношћу једнога многи постали грешни...“¹

Поменута грешна природа резултовала је и првим братоубиством (1. Мојс. 4:8). Апостол Јован о узроцима тог догађаја каже следеће:

„Не као што Каин беше од нечастивога и уби брата свога. И зашто га уби? Зато што дела његова беху зла, а дела његова брата беху праведна.“ (1. посл. Јованова 3:12).

У људском друштву су се потом појавиле различите форме моралне изопачености (попут многоженства, осветољубивости итд). Неке од њих бележи и Св. писмо:

„И узе Ламех двије жене (...) И рече Ламех својим женама, Ади и Сели: чујте глас мој, жене Ламехове, послушајте ријечи моје: убићу човјека за рану своју и младића за масницу своју. Кад ће се Кајин осветити седам пута, Ламех ће седамдесет и седам пута.“ (1. Мојс. 4:19, 23).

Безакоње је све више напредовало у претпотопној историји земље међу тадашњим становништвом. Творцу је било веома жао што се његова творевина на овакав начин изопачила и постала зла. Грех људи је постао тако страшан да је Господ одлучио да уништи све што дише. Једини људи спашени од велике водене катастрофе били су Ноје и његова породица:

„И Господ видећи да је неваљалство људско велико на земљи, и да су све мисли срца њихова свагда само зле, покаја се Господ што је створио човјека на земљи, и би му жао у срцу. И рече Господ: хоћу да истријем са земље људе, које сам створио, од човјека до стоке и до ситне животиње и до птица небеских; јер се кајем што сам их створио. Али Ноје нађе милост пред Господом. Ово су догађаји Нојеви: Ноје бјеше човјек праведан и безазлен својега вијека; *по вољи Божјој свагда живљаше Ноје*. И роди Ноје три сина: Сима, Хама и Јафета. *А земља се поквари пред Богом, и напуни се земља безакоња*. И погледа Бог на земљу, а она бјеше покварена; јер свако тијело поквари пут свој на земљи. И рече Бог Ноју: крај свакоме тијелу дође преда ме, јер напунише земљу безакоња; и ево хоћу да их затрем са земљом.“²

Сто двадесет година после овог Господњег упозорења, на земљу је навалила велика водена стихија која је уништила сва копнена жива бића која су се налазила ван Нојевог ковчега. Преко милијарду безбожних изгубило је своје животе.

¹ Посланица Римљанима 5:12, 15а, 16а, 17а, 18а, 19а.

² 1. Мојсијева 6:5-13. Нагласак мој.

Можда ће се неко од читалаца на овом месту запитати да ли је Бог уистину милостив када је овако нешто учинио? Због чега једноставно није затворио своје очи пред грехом и све опростио? Ипак, као што сам раније поменуо, Бог *јесте* Милостиви. Али, његова особина јесте и апсолутна *светост*. О овој Господњој особини сведочи читаво Свето писмо:

„И викаху један другоме говорећи: свет, свет, свет је Господ над војскама; пуна је земља славе његове.“ (Књ. пророка Исаије 6:3).

Зато што је Он свет, сваки грех за који човек не жели да се покаје, мора бити кажњен. У време пред потоп, покајање је било потребно сваком разумном створу, „који су некад били непослушни, кад је Божија стрпљивост чекала у Нојево време, док се градио ковчег, у ком се мало њих, то јест, осам душа спасло кроз воду.“ (1. посл. Петрова 3:20). Међутим, као што је случај и данас у XXI веку, на Нојево упозоравање највећи део популације је остао глув, не желећи да слуша проповедника праведности. Овај Божији човек је једини веровао у Реч о долазећем суду:

„Вером Ноје би обавештен о ономе што се још није видело, па обузет страхопоштовањем начини ковчег за спасење свога дома; њом он осуди свет и поста наследник праведности која се слаже са вером.“¹

Онај који је пун милосрђа, желео је спасење сваке особе. Ипак, морао је да прихвати слободну вољу већине која је одлучила да остане ван његове благонаклоности. Суд је на крају ипак стигао.

Бог је покретач спасења

Оно што је веома важно да нагласимо о теми коју проучавамо јесте да је спасење у потпуности Божије а не људско дело. Библија нам даје до знања да у погледу спасења постоје две, на први поглед, веома зачуђујуће и изненађујуће крајности. У њој читамо о Богу као Бићу које је врло заинтересовано за спасење своје творевине а потом и о људима који су крајње незаинтересовани и одбијају Господњи спасењски план. Свевишњи, иако преузвишен и самодовољан, испуњава Библију доказима о старању и великој љубави према свему створеном а понајвише према човеку:

„Одавна ми се јављаше Господ. *Љубим те љубављу вјечном*, зато ти једнако чиним милост.“ (Јеремија 31:3; нагласак мој).

„Еда ли је мени мило да погине безбожник? говори Господ, а не да се одврати од путова својих и буде жив.“ (Језекиљ 18:23).

„Јер ми није мила смрт онога који мре, говори Господ Господ; обратите се дакле и будите живи.“ (Језекиљ 18:32).

„... да будете синови Оца свога који је на небесима, јер он чини да његово сунце гране злима и добрима и даје кишу праведнима и неправеднима.“ (Ев. по Матеју 5:45).

„... да се од ових ништавних ствари обратите живом Богу, који је створио небо, и земљу, и море, и све што је у њима; који је у прошлим временима пустио све многобошце да иду својим путевима, али ипак није себе као доб-

¹ Посланица Јеврејима 11:7.

ротвора оставио непосведочена, дајући вам кишу с неба и родне године, *пунећи ваша срца храном и весељем.*⁴ (Дела ап. 14:15-17; нагласак мој).

Са друге стране, као што сам поменуо, Свето писмо не само да говори о човеку као грешнику који по свом телесном рођењу не припада Богу већ је под утицајем сотонске власти, него га описује и као биће које нема ни најмању жељу да тражи Господа и испуњава Његову вољу - истрајавајући у безбожности:

„А ви сте били *мртви због својих престапа и греха*, у којима сте некада живели *када сте се држали* обичаја овога света и *поглавара демона*, духа који сада делује у непокорнима. И сви ми смо некада живели међу њима, удовољавајући појудама свога тела и следећи телесне жеље и нагоне па смо, као и остали, по природи били подложни Божијем гневу.“¹

„Господ с неба на све људе гледа:
да ли има иког разумнога,
да ли има ко да тражи Бога?
Свак залута, сви се искварише,
Нема никог да што добро чини,
Ни једнога јединога нема.“²

„Као што је написано: ‘Нема праведнога – баш ни једнога; нема разумнога, **нема тога који Бога тражи**. Сви су скренули, сви су заједно постали бескорисни; нема тога који чини добро, нема баш ни једног. Њихово грло је отворен гроб, варали су својим језицима, змијски отров је под њиховим уснама; уста су им пуна клетве и горчине. Ноге су им брзе за крвопролиће, пустош и беда је на њиховим путевима, а пут мира не познаше. Пред њиховим очима нема страха од Бога.’“³

Овакав приказ Бога и његовог најузвишенијег створења је поприлично различит од представа различитих божанстава и људи у другим старим (многобожачким) религијама.

У њима, за разлику од учења хришћанства, богови су особе које се не интересују баш превише за судбину земаљских становника, док насупрот томе, њихови земаљски поштоваоци теже свим силама да им угоде – па чак и приношењем људских жртава. Ево неких од старозаветних примера који описују свештенике паганског бога Вала у верском заносу, као и приношење људских жртава богу Молоху:

„А кад би у подне, стаде им се ругати Илија говорећи: *вичите већма: јер је он бог!* Ваљада се нешто замислио, или је у послу, или на путу, или може бити спава, да се пробуди. А они стадоше викати иза гласа, и ***парати се ножима и шилма по свом обичају, докле их крв не обли.*** А кад

1 Посланица Ефесцима 2:1-3; превод WBTC, издаје: Алфа и Омега, Београд 1997. Нагласак мој.
(Апостол Павле пише верницима у Ефесу, описујући им реалност духовног стања у коме су се налазили пре него што су постали следбеници Исуса Христа).

2 Псалом 19:2-3; превод проф. др Александар Бирвиш. Нагласак мој.

3 Посланица Римљанима 3:10-18. Нагласак мој.

прође подне, стадоше пророковати докле дође вријеме да се принесе дар; али ни кака гласа ни кога да одговори, ни кога да чује.“¹

„Јер хођаше путовима царева Израилевих, и још сали ликове Валима. И сам кађаше у долини сина Еномова, и **сажизаше синове своје огњем** по гаднијем дјелима онијех народа које одагна Господ испред синова Израилевих. И приношаше жртве и кађаше на висинама и по брдима и под сваким зеленијем дрветом.“²

Захваљујући својој свезнању, Свевишњи није био затечен чињеницом да ће отпали човек кренути странпутицом без икакве жеље да на једини прави, богоугодни начин, живи и делује. Бивајући потпуно уверен да ће у случају Његовог неинтервенисања читаво човечанство вођено сотоном пропасти на најгори начин, Бог је још пре почетка времена одређени број људи *унапред одредио* за спасење и вечни живот. Свето писмо нам о томе веома јасно сведочи.

Предодређени за вечни живот

Апостол Павле је у посланици Ефесцима на веома јасан начин описао велику библијску истину о Божијем предодређењу неких људи за спасење. Обратимо посебну пажњу на текст који следи а посебно на наглашене делове стихова које сам исписао подебљаним курзивом. Наиме, из разлога свог посебног усхићења због саопштавања ове истине, Павле у једном даху исписује читав текст (запазимо да је читав наредни текст заправо једна прилично дугачка реченица) и у њему неколико пута истиче предодређење:

„Нека је благословен Бог и Отац Господа нашега Исуса Христа, који нас је у Христу благословио сваким духовним благословом на небесима, **јер нас је у њему изабрао пре стварања света** – да будемо свети и непорочни пред њим, **одредивши нас унапред у љубави**, благонаклоношћу своје воље, да нас Христовим посредством усини, да хвалимо славу његове благодати, којом нас је обдарио у вољеном Сину; у њему имамо откуп, његовом крвљу, опроштај престапа – по богатству његове благодати, коју је богато излио на нас у свакој мудрости и разборитости, кад нам је обзнанио тајну своје воље – по својој благонаклоности – **коју је унапред одредио у њему**, да је спроведе кад се испуни време, да у Христу поново састави све што је на небесима и на земљи; у њему, у ком смо и ми постали наследници, **пошто смо унапред одређени** одлуком онога који све чини сходно саветовању своје воље, да будемо на хвалу његове славе – ми који смо се унапред уздали у Христа; у њему сте и ви, пошто сте чули истиниту реч, еванђеље свога спасења, и поверовали, запечаћени обећаним Светим Духом, који је капара нашег наследства – за избављење његове тековине, на хвалу његове славе.“³

1 1. Царевима 18:27-29. Нагласак мој.

2 2. Дневника 28:2-4. Нагласак мој.

3 Посланица Ефесцима 1:3-14. Нагласак мој.

Еванђелист Лука у Делима апостолским такође потврђује библијску науку о предодређењу, говорећи:

„А многобошци слушајући ово радоваху се и слављаху реч Господњу, те повероваше **сви који су били одређени** за живот вечни.“¹

Божија Реч спомиње и „књигу живота“ која је на небесима, а у којој су унапред записана имена оних који ће бити спасени током људске историје. Са постојањем такве књиге били су упознати Божији људи и у старозаветном и у новозаветном периоду:

„Али опрости им гријех: ако ли нећеш, **избриши ме из књиге своје коју си написао.**“²

„И клањаће јој се сви који станују на земљи, **чије име - од постанка света - није уписано у животној књизи Јагњета** које је заклано.“³

„Али немојте да се радујете томе што вам се духови покоравају, **него се радујте што су ваша имена записана на небесима.**“⁴

„Да, молим и тебе, прави друже, помажи им, јер су се самном заједно бориле у проповедању еванђеља са Климентом и осталим мојим сарадницима, **чија су имена у књизи живота.**“⁵

Наравно, због оваквог избора за непролазни живот у небеском царству, Бог је морао у вечности да пронађе начин за опроштење греха оних које је предодредио. Будући да је грех учињен у целокупној повести човечанства био тако огроман у Његовим очима, Он је изабрао, за Себе, најболније решење. Исус Христос, вечни Божији Син се сагласио са вољом свога небеског Оца и пристао да у одређено време преузме сво проклетство и казну за грехе света. Исусове речи исказују покорност Божијем плану спасења:

„Зато улазећи у свет говори: ‘Жртва и приноса ниси зажелео, али си ми тело приправио; жртве које се спаљују и жртве за грех нису ти биле угодне. Тада рекох: ево долазим – **у књизи је написано за мене** – да учиним, Боже, твоју вољу’.⁶

„Јер нисам сишао са неба да чиним своју вољу, него вољу онога који ме је послао.“⁷

Када апостол Петар говори о Христовој жртви принетој на голготском крсту, он ставља до знања верницима да је Његово распеће било планирано у вечности:

„Знајући да од свог сујетног начина живота, који вам је од ваших отаца предан, нисте искупљени пропадљивим стварима, сребром или златом, него драгоценом крвљу Христа као невиног и чистог јагњета, **који је пре**

1 Дела апостолска 13:48. Нагласак мој.

2 Друга Мојсијева 32:32. Нагласак мој; Види још и: Књига пророка Данила 12:1.

3 Откривење Јованово 13:8. Нагласак мој.

4 Ев. по Луки 10:20. Нагласак мој.

5 Посланица Филипљанима 4:3. Нагласак мој.

6 Посланица Јеврејима 10:5-7. Нагласак мој.

7 Ев. по Јовану 6:38.

постанка света био предодређен, а на крају времена је објављен ради вас.¹

Еванђелист Лука потврђује Петрове Богом надахнуте речи, пишући следеће:

„Удружише се заиста у овом граду против твога светог слуге Исуса, кога си помазао, Ирод и Понтије Пилат са многобошцима и синовима Израљеви-
**вим, да учине што је твоја рука и твоја одлука унапред одреди-
ла да буде.**“²

Овако величанственој Божијој намисли о заменичкој Христовој жртви и избору безбројног мноштва за живот у дивотама вечног царства, прави еванђеоски хришћани не могу и не желе ништа да додају. Они, уместо тога, са дивљењем кличу Господу због његове невероватне милости, одајући му захвалност и славу попут апостола Павла који је рекао:

„О дубино богатства и мудрости, и знања Божијег! Како су недокучљиви његови судови и неистражљиви његови путеви! Јер ко је упознао Господњу мисао? или ко је био његов саветник? или ко му је нешто прво дао, да би му било враћено? **Све је, наиме, од њега, кроз њега, и за њега. Њему слава у све векове! Амин.**“³

СПАСЕЊЕ ВЕРОМ У ДОБА СТАРОГА ЗАВЕТА

Када говоримо о спасењу у овом периоду, под њим подразумевамо Божије деловање у историји дугој око четири хиљаде година – колико је протекло, по библијској хронологији, од стварања света до васкрсења Исуса Христа.

Речима апостола Павла које истичу предодређење, започећемо наше до-казивање да је Бог одувек људе прихватао и даривао им вечни живот искључиво на основу њихове вере и одазивања на Његов спасоносни позив. Овај богонадахнути Господњи слуга пише овако:

„А знамо да Бог све помаже на добро онима који су **по његовој одлуци позвани**. Јер које је **унапред знао**, њих је и **предодредио** да буду саобразни лику његовога Сина, да он буде првенац међу многим браћом. Које је пак **предодредио**, те је и **позвао**; а које је позвао, те је и **оправдао**, а које је оправдао, те је и **прославио**.“⁴

Дакле, апостол помиње људе које је Бог унапред знао и предодредио, а у одређено време њиховог живота позвао, оправдао и прославио (у духовном смислу већ поставио са Христом на небеса; види: Еф. 1:3; Кол. 1:13). Пошто смо већ говорили о Господњем свезнању и предодређењу, сада ћемо обратити пажњу на Божији *позив* и одазив на њега, као и на грешничково *оправдање*.

1 1. посл. Петрова 1:18-20. Нагласак мој.

2 Дела апостолска 4:27-28. Нагласак мој.

3 Посланица Римљанима 11:33-36. Нагласак мој.

4 Посланица Римљанима 8:28-30. Нагласак мој.

Спасење кроз веру

Када смо говорили о богоотпаднућу претпотопних становника земље, нагласили смо да је велику водену катаклизму преживело осморо људи на челу са праведним Нојем. Иако се у тренутку настанка потопа нашло само неколико праведника, у ранијој историји претпотопне земље је живело још неколико Њему угодних људи. Свето писмо нам говори о праведном Авелу и Еноху. Сасвим је сигурно, и ту чињеницу не би смели да доводимо у питање, да су и њих двојица били од Бога *изабрани и позвани* да му служе. Већ смо раније утврдили да нико сам по себи не тражи Господа (Пс. 14:3...). То знајући, долазимо до питања: на основу чега су Авел, Енох и Ноје били спасени и прихваћени од Бога? Да ли су спасење заслужили својим богоугодним делима или су га примили по неком другом основу? Књига над књигама наине каже:

„А родив Матусала **поживје Енох једнако по вољи Божјој** триста година, рађајући синове и кћери; Тако поживје Енох свега триста и шездесет и пет година; и живећи Енох једнако по вољи Божјој, нестале га, јер га узео Бог.(...) Али Ноје нађе милост пред Господом. Ово су догађаји Нојевии: Ноје бјеше човјек праведан и безазлен својега вијека; **по вољи Божјој свагда живљаше Ноје.**“¹

Читајући ове текстове, човек који не познаје довољно добро значење и смисао целокупног Писма, лако би могао да закључи да су поменуте личности *заслужиле* спасење својом послушношћу и праведношћу. Међутим, Библија се никада не сме тумачити издвајањем појединих текстова из целокупног контекста Божије Речи. Да бисмо добили одговор на постављено питање, окренућемо странице Новог завета и у посланици Јеврејима пронаћи следеће речи:

„**Вером** Авел принесе Богу бољу жртву него Каин, захваљујући *њој* доби сведочанство да је праведан, пошто је Бог сведочио за његове дарове, и *њом* он још увек говори иако је умро. **Вером** Енох би пренет – да не види смрти, и више се не нађе, јер га Бог премести. Јер пре но што је пренет би посведочен да је угоднио Богу. *А без вере не може му се угодити*; јер ко прилази Богу мора веровати да има Бога и да он узвраћа наградом онима који га траже. **Вером** Ноје би обавештен о ономе што се још није видело, па обузет страхопоштовањем начини ковчег за спасење свога дома; *њом* он осуди свет и поста наследник праведности која се слаже са *вером.*“²

Шта је спасоносна вера?

„А вера је тврдо поуздање у оно чему се надамо, осведочење о стварима које не видимо.“ (Јеврејима 11:1).

Као што је речено у стиху који је пред нама, вера није оно што многи Срби данашњице верују да јесте. Вера, дакле, није народна религиозна тра-

¹ 1 књ. Мојсијева 5:22-24; 6:8-9. Нагласак мој.

² Јеврејима 11:4-7. Нагласак мој.

диција или обичаји. Није ни поштовање давно умрлих предака за које се сматра да су били оснивачи националних цркава. Насупрот томе, вера којом се грешник спасава је тврдо поуздање у оно о чему нам говори Божије откривење. Нико од нас у XXI веку није био сведок било ког догађаја из давне прошлости која је описана у Библији. Ипак, новозаветни верници (попут оних старозаветних) су имали чврсто поуздање у оно о чему говоре библијски извештаји, без обзира што нису били очевици догађаја. Апостол Петар описује плодове спасоносне вере:

„Исус Христос, кога ви волите иако га нисте видели, у кога сад верујете иако га не видите, и радујете се неизрецивом радошћу, јер постижете циљ своје вере: спасење својих душа.“ (1. Петрова 1:7, 8; Нагласак мој).

Спасење душе се задобија, у складу са Петровим проповедањем, вером у Христа којег не видимо телесним очима, али се чврсто поуздајемо у Његову откупљујућу смрт – која нам је описана у еванђељима. Но, да неко не би био у заблуди и поверовао да може „чврсто“ да верује „у Бога“ а да притом, у исто време, живи и делује у супротности са Његовом вољом (па да, ипак, буде „спашен вером“), морамо да поменемо један веома важан навод:

„Каква је корист, браћо моја, ако ко говори да има веру, а нема дела? Може ли га вера спасти? (...) Тако је и вера, ако нема дела, сама по себи мртва. Али неко ће рећи: ти имаш веру, а ја имам дела. Покажи ми своју веру без дела, а ја ћу ти показати веру по својим делима. *Ти верујеш да има само један Бог? Добро чиниш; и демони то верују и дрхте. Хоћеш ли пак да сазнаш, празни човече*, да вера без дела ништа не вреди? (...) Као што је, наиме, тело без духа мртво, тако је мртва и вера без дела.“¹

Одговарајући на коментаре људи који су поседовали само интелектуалну веру у Божије постојање (а желели да се назову хришћанима попут осталих правих верника) и сматрали да се спасење постиже таквим веровањем, Јаков помиње да је потпуно логично да права вера резултује свакодневним уклањањем од греха и праведним делима (праведна дела су, притом, само последица спашености а не узрок спасењу). Вера у чињеницу да *Бог постоји* није довољна за спасење – јер такву веру поседује и сам ђаво па ипак делује као Господњи непријатељ. Доказ да се Јаков овде не обраћа браћи и сестрама у вери (као и да не заговара спасење кроз дела - јер би то било у суштој супротности са остатком Библије), јесте више него очигледан. Када говори хришћанима, Јаков се обраћа са пуно пажње: „Драга браћо моја...“ (види: 1:2, 16, 19; 2:1, 5, 14; 3:1, 12; 5:19). У другом, пак, случају он вели: „Али неко ће рећи...“ (ст. 2:18), што јасно ставља до знања да се ту не ради о хришћанском брату, већ нехришћанину који „верује да Бог постоји“, а ипак нема друге плодове хришћанске вере, јер очигледно није схватио ни прихватио оно што спасоносна вера подразумева. Управо из тог разлога, Јаков му се обраћа речима: „*празни човече*“, што он уистину и јесте.

Вера коју су поседовали сви претпотопни Божији људи јесте била управо она која је као свој плод имала и дела која су била у складу са Његовом вољом. Ипак, ни сама вера нити пак дела праведности не потичу од људи

¹ Посланица Јаковљева 2:14, 17-20, 26. Нагласак мој.

већ од милостивог Бога (у складу са Павловим казивањем из посл. Римљанима 8. главе). Чињеницу да грешни изгубљени смртник добија спасоносну веру на дар, без икакве своје заслуге, потврђују апостоли Петар и Павле у својим посланицама.

„Симеон Петар, служитељ и апостол Исуса Христа, онима који су праведношћу нашега Бога и Спаситеља Исуса Христа **примили исту скупоцену веру као и ми**: благодат вам и мир у изобиљу у познању Бога и Исуса Господа нашега. Како нам је његова божанска сила **даровала** све што служи животу и побожности (...) чиме су нам **дарована** скупоцена и највећа обећања...“¹

„...нека вам мисли буду усмерене на разборито размишљање, према **мери вере коју је Бог сваком доделио**.“²

На овај начин, појаснили смо на који начин су дошле до спасоносне вере неке од познатих библијских личности. На наредним страницама, задржавајући се још увек на истом делу Божије књиге, проучићемо живот старозаветног хероја вере - Авраама.

Позвање и оправдање Аврама

Авраам је једна од најпознатијих личности Старог завета, или боље речено, целе Библије. Његов животни пример и однос са Богом је веома важан за проучавање библијског учења о спасењу. Могу са сигурношћу рећи да је Аврамово спасење вером најбољи пример, у првом делу богонадахнуте Речи, о Божијем *позвању и оправдању* грешника.

Ко је био Аврам?

Према библијској хронологији, Аврам је рођен 292. године после потопа, у оквиру десете послепотопне генерације.³ Водио је порекло од Нојевог сина Сима (Сема), што ће рећи да је био припадник семитског племена. Његово рођење је смештено у 892. годину живота Ноја (који је живео 950 год.), што нам даје до знања да је Аврам имао могућност да се лично упозна са овом изузетном личношћу. Међутим, оно што читамо о Авраму у Мојсијевом извештају, а што се тиче његовог живота до 75. рођендана, изгледа да нам не да за право да поверујемо да се особа о којој говоримо икада озбиљније интересовала за духовне истине. Библијски извештај нам говори да је Аврам са својом родбином (родитељима, браћом и полусестром која му је постала и супруга) живео у граду у покрајини Халдеји (1. Мојс. 11:31). Насељавање његових предака на ово подручје десило се после расејања од вавилонске куле, због њихове побуне против Бога и поседовања идолопоклоничке религије. Део ових идолопоклоника се населио близу (садашњег) персијског залива и

1 2. посланица Петрова 1:1, 3-4. Нагласак мој.

2 Посланица Римљанима 12:3.

3 Упореди са 1. Мојсијева 11:10-26.

основао насеље Ур, у коме је касније рођен Тарин син. Енциклопедијски подаци нам говоре да је тај град заједно са Хараном (удаљеним преко хиљаду километара), био центар идолопоштовања тријаде богова: бога месеца, бога сунца и царице небеске (Нане, Утуа и Инане). Такође, постојао је и велики жртвени олтар попут пирамиде који се звао „Zigurat“, а који је имао сврху да се на њему приносе жртве поменутих божанствима.¹ Можда изгледа чудно да су се људи поново окренули богоотпадништву само две стотине година након великог потопа, који је већ једанпут збрисао са лица земље цивилизацију која није марила за Господа. Још чудније је то што су у време градње вавилонске куле као и оснивања Ура и осталих насеља, на земљи живели Ноје и његови синови (Сим је живео још 500 година после потопа) као прародитељи свих послепотопних становника, а да се готово нико није интересовао да поверује у њихово проповедање о негативним последицама безбожништва.² Послепотопне генерације су имале живе сведоке Божије светости и праведности, као и гнева који се излио на оне који су напустили земљу безакоњем.

Ипак, већина људи је поново изабрала пут без Бога. Апостол Павле о њима говори овако:

„Гнев Божији пак открива се са неба на сваку безбожност и неправедност људи, који неправедношћу задржавају истину, јер оно што се може сазнати о Богу њима је познато; Бог им је објавио. Чак и његове невидљиве особине, његова вечна сила и божанство, могу се од створења света јасно сагледати, ако се на његовим делима проматрају, да немају изговора, *јер иако су Бога познали, нису га као Бога прославили*, нити захвалност показали, него у својим мислима падоше у ништавну варку, те потамне њихово неразумно срце. Постали су људи говорећи да су мудри, па заменише славу бесмртнога Бога сликом и приликом смртног човека, и птица, и четвероножних животиња, и гмизаваца. Бог их је зато са прохтевима њихових срца предао у нечистоту, да међусобно обешчашћују своја телеса, - они који су лажју заменили Божију истину, *поштовали и клањали се творевини уместо творцу*, који је благословен довека, амин.“³

У Аврамово време, дакле, земаљско становништво је поштовало лажне богове. Немамо разлога да сумњамо да су и он и сва његова родбина били идолопоклоници попут осталих (име „Аврам“ у преводу значи: „узвишени отац“ али и „отац узвишених места“⁴; у паганским религијама је било

1 Наведено према: Encyclopaedia Encarta, deluxe 2000, izdanje na CD-R, „UR“.

2 Старовавилонски (Сумерски) „Еп о Гилгамешу“ нам говори о Гилгамешу као краљу Урука, града познатог по храму богиње Инане, који је путовао до човека који се звао Ут-Напиштим (библијски Ноје) коме су богови обзнанили долазак великог потопа. Поменути еп нам казује да је Ут-Напиштим поседовао бесмртност коју су му доделили богови. Овај еп представља легендарну причу о стварном догађају којег нам описује Библија као потоп који се десио у Нојево време. Наведено према: Мирча Елијаде, Водич кроз светске религије, Народна књига Алфа 1996. стр. 225-226.

3 Посланица Римљанима 1:18-25. Нагласак мој.

4 Наведено према: Bible reference library, People and places in the Bible, Barbour and company, inc. New Jersey, 1987.

уобичајено да се олтари боговима праве на узвишеним местима тј. брдима, види: 4. Мојс. 33:52; 1. Царевима 22:44; 2. Дневника 17:6). Њихову везаност за богове које су већ познавали, као и начин обдржавања отачке религије, доказује нам и одабир места у које ће се преселити након напуштања Ура:

„И узе Тара сина својега Аврама и Лота сина Аранова, унука својега, и Сару снаху своју, жену Аврама сина својега; и *пођоше заједно из Ура Халдејскога* да иду у земљу Хананску, и *дођоше до Харана*, и ондје се настанише. И поживје Тара свега две ста и пет година; и умрије Тара у Харану.“¹

Иако нам је непознат мотив њиховог напуштања родног места и селидба на територију коју су насељавали припадници Хамовог племена (тј. Хананци), можемо да претпоставимо да је разлог била потрага за пределима погоднијим за живот и испашу њихове стоке. Тадашњи свет је био веома ретко насељен – тако да су се пред очима Таре и његове породице непрекидно појављивала нова пространства без иједног људског насеља. Њихово одређиште је био Харан, до којег су стигли после дугог вишемесечног путовања. Новим становницима овога места је било сасвим природно да наставе са упражњавањем религије на коју су били навикнути. Књига Исуса Навина нас извештава о начину испољавања њихове религијске свести:

„И рече Исус свему народу: овако вели Господ Бог Израилев: с ону страну ријеке живјеше негда оци ваши, Тара отац Аврамов и отац Нахоров, и *служише другим боговима*. Али узех оца вашег Аврама испреко ријеке и проведох га кроз сву земљу Хананску...“²

Божји позив упућен Авраму

„И рече Господ Авраму: иди из земље своје и од рода својега и из дома оца својега у земљу коју ћу ти ја показати. И учинићу од тебе велик народ, и благословићу те, и име твоје прославићу, и ти ћеш бити благослов. Благословићу оне који тебе узблагосиљају, и проклећу оне који тебе успроклићу; и у теби ће бити *благословена сва племена на земљи*. Тада пође Аврам, као што му каза Господ, и с њим пође Лот. А бјеше Авраму седамдесет и пет година кад пође из Харана.“³

Иако је још пре постања света био Богу познат и предодређен за вечни живот, Аврам тих истина није био ни мало свестан (тога заправо није свестан ни један човек све до момента свога позвања и обраћења Богу – када кроз Свето писмо бива упознат са поменутом чињеницом). За њега сасвим ненадано, након што је ушао у другу половину осме деценије живота, у време које је унапред било одређено, јавио му се нечији глас. Аврам је целога живота био религиозан, али је ово био први пут да му се обраћа неко божанско биће. Поврх свега, то божанство му је било потпуно непознато. Ипак, било је очигледно да је Аврам био познат Ономе који га је позвао. Вером која му

1 1. Мојсијева 11:31-32. Нагласак мој.

2 Књига Исуса Навина 24:2-3. Нагласак мој.

3 1. Мојсијева 12:1-4. Нагласак мој.

је дарована, након што је саслушао обећања која му је Узвишени изрекао, позвани је одлучио да се одазове. Посланица Јеврејима нам казује:

„Вером Авраам послуша кад би позван да изиђе на место које је имао да прими у наследство, и изиђе не знајући куда иде. Вером се насели у обећаној земљи као у туђој земљи...“¹

У наредних двадесет и пет година, Свевишњи се јавио Авраму још неколико пута.² У својим јављањима обећао му је безбројно потомство, иако је његова жена била целога живота нероткиња. Месечни циклус је код Саре већ одавно био престао (18:11). Наде за рађање потомака више није било. Међутим и поред тога, Аврам је кроз време све више упознавао Бога који га је сусрео. Из тог разлога, његова вера је бивала све јача. Поверовао је да Бог може да учини и оно што се људима чини немогућим. Био је уверен да ће му Господ даровати потомство, у складу са својим обећањем:

„Па га изведе напоље и рече му: погледај на небо и преброј звијезде ако их можеш пребројити. И рече му: тако ће бити сјеме твоје. И *повјерова* Аврам Богу, а он му прими то *у правду*.“ (1. Мојс. 15:5-6).

Текст који сам управо навео нам говори много више од тога да је Аврам поверовао у оно што је свим срцем желео више од пола века. Он говори о томе да је Господ Аврама **учинио праведним** кроз веру. Апостол Павле нам о томе каже следеће:

„Авраам се - и мимо наде – надао и поверовао да ће постати отац многим народима, као што је речено: ‘Тако ће бити твоје потомство’. И није ослабео у вери када је узео у обзир своје већ изумрло тело, био је већ стогодишњак, и изумрлу Сарину материцу. У Божије обећање није посумњао с неверовањем, него би ојачан у вери, *те даде славу Богу*, потпуно уверен да је Бог кадар и учинити оно што је обећао. Зато му је било **урачунато у праведност**.“³

„*Које је пак предодредио, те је и позвао; а које је позвао те је и оправдао...*“

Оно што је сасвим сигурно, а што нам Библија потврђује, јесте да је Аврам пре него што га је Бог позвао да изађе из Харана био све друго – само не праведан. Упражњавајући идолопоклоничку отачку религију, живео је попут осталих припадника свога племена бивајући на путу вечне пропасти, чинећи дела неправде која су била инспирисана нечастивим.

Сам појам „оправдања“ подразумева претходну кривицу. Не постоји нико ко би био приморан да се некоме „оправдава“ а да претходно није учинио нешто погрешно (тј. у нечему сагрешио). Аврамова кривица је била очигледна. Деценије живота у греху се нису могле тек тако избрисати. Било је потребно да Бог са своје стране доведе овога човека у стање којим би Он био у потпуности задовољан. У постепено „поправљање“ понашања и начина живљења бившег становника Харана Господ се није могао поуздати. То,

¹ Посланица Јеврејима 11:8-9. Нагласак мој.

² Види: 1. Мојсијева, поглавља 15; 17; 18.

³ Посланица Римљанима 4:18-22. Нагласак мој.

заправо, никада није ни био Божији пут којим би човек стекао спасење. У складу са својим вечним планом, Бог је благоизволео да све Авраамове грехе опрости одједанпут – тако што ће га *прогласити праведним* само на основу његове чврсте вере:

„Шта ћемо, дакле, рећи да је наш по телу праотац Авраам [постигао]? Ако је, наиме, Авраам оправдан на основу својих дела, може да се хвали али не пред Богом. Јер шта каже писмо: ‘Авраам је поверовао Богу и то му је урачунато као праведност’. А онеме који ради плата се не рачуна по милости него по дугу. *Онеме пак који не ради, а верује у онога који оправдава безбожника, његова вера се урачунава у праведност*, као што Давид назива блаженим човека коме Бог урачунава праведност **без дела**: ‘*Блажени су којима су безакоња опроштена и греси покривени. Блажен је човек коме Господ грех не урачунава*’.¹

Апостол Павле је у овом одељку више него јасан. Он наглашава да Аврам није дошао до оправдања својим трудом и богоугодним делима, већ тако што је поверовао и поуздао се у Бога који га је таквим прогласио. У тренутку када је био на врхунцу своје животне грешности (јер се греси свих људи пред Богом свакодневно надодају оним претходно учињеним) Аврам је био оправдан тј. проглашен потпуно невиним и без кривице. Овакво оправдање је могла да му додели само невероватна Божија милост – на основу замечне жртве која је за њега била принета (тј. предодређена) још пре почетка времена.

Какав је био резултат Аврамовог оправдања?

Свакодневно посвећивање Богу је логична последица оправдања вером сваког појединца. Такав је био и Аврамов случај. Од момента првог сусрета са Господом, он је до краја свога живота поживео још сто година (до 175. године - када је умро; види: 1. Мојс. 12:4; 25:7). Кроз све то време, овај старозаветни Божији човек је растао и сазревао у богопознању и разумевању Његове воље. Његови први кораци са Богом нису били најспретнији. Био је у искушењу да изговори лажи – што је и учинио (12:12-20), потом је предводио одред ратника и борио се против војске која је заробила његовог синовца Лота (14. гл.). Послушао је своју жену и зачео дете са њеном слушкињом Хагаром, иако је то било против Божијег плана и обећања које му је дато (16. гл.). Све ове Авраамове „омашке“ десиле су се током временског периода од десет година од Господњег првог јављања (16:3), што нам даје до знања да је његов раст у вери био спор и сазревање лагано. Ипак, иако без иједне побожне књиге коју би могао да чита и кроз њу стиче знање о Богу, Аврам је пролазио кроз живот учећи се духовним лекцијама на практичан начин. Тако, након што му је коначно у стотој години дарован син, од његове до тада неплодне жене Саре, Бог је зажелио да опроба Аврамову веру и поуздање у Њега као Свемогућег. Пошто је Исак, обећани син, стасао и постао

¹ Посланица Римљанима 4:1-8. Нагласак мој.

младић, Господ је заповедио његовом оцу да отпутује са њиме у земљу Морију, удаљену неколико дана хода, и тамо га принесе на жртву:

„Послије тога шћаше Бог окушати Аврама, па му рече: Авраме! А он одговори: ево ме. И рече му Бог: *узми сада сина својега, јединца својега милога, Исака, па иди у земљу Морију, и спали га на жртву* тамо на брду гдје ћу ти казати. И сјутрадан рано уставши Аврам осамари магарца својега, и узео са собом два момка и Исака сина својега; и нацијепавши дрва за жртву подиже се и пође на мјесто које му каза Бог. Трећи дан подигавши очи своје Аврам угледа мјесто издалека. И рече Аврам момцима својим: останите ви овдје с магарцем, а ја и дијете идемо онамо, па кад се помолимо Богу, вратићемо се к вама. И узевши Аврам дрва за жртву напрти Исаку сину својему, а сам узео своје руке огња и нож; па отидоше обојица заједно. Тада рече Исаак Авраму оцу својему: оче! А он рече: што сине! И рече Исаак: ето огња и дрва, а гдје је јагње за жртву? А Аврам одговори: Бог ће се, синко, постарати за јагње себи за жртву. И иђаху обојица заједно. А кад дођоше на мјесто које му Бог каза, Аврам начини ондје жртвеник, и метну дрва на њ, и свезавши Исака сина својега метну га на жртвеник врх дрва; *И измахну Аврам руком својом и узео нож да закоље сина својега.*“¹

Ово поглавље нам описује дивну епизоду у Аврамовом животу. У њој не налазимо нити један помен да се поменути старац препирао са Наредбодавцем, нити пак да је и помислио да не послуша Господњу заповест. Иако су му кроз главу навирала питања о сврсисходности оваквог дела, као и размишљања о начину испуњења Божијег обећања о бројном потомству кроз Исака – уколико он буде убијен, Аврам је послушно корачао ка својој одређеној циљној тачки:

„Вером је Авраам принео Исаака када је био кушан, и јединца је приносио он који је примио обећања, коме је речено: ‘По Исааку назваће ти се потомство’. **Помислио је да је Бог кадар и из мртвих васкресавати;** зато га је и добио као слику.“²

Године искуства са Богом научиле су Аврама посвећеном животу и вери да су Господња воља и Његов наум увек савршени. Господ Исус Христос је рекао:

„Ко љуби оца или мајку више него мене, није мене достојан, и *ко љуби сина или кћер више него мене, није мене достојан.*“ (Мт. 10:37; нагласак мој).

Аврам је то знао. У тренутку када је са болом у срцу подигао нож да убије обећаног сина, кога је тако дуго чекао, зачуо је повик:

„Али анђео Господњи викну га с неба, и рече: Авраме! Авраме! А он рече: ево ме. А анђео рече: не диги руке своје на дијете, и не чини му ништа; *јер сада познах да се бојш Бога, кад нијеси пожалио сина својега, јединца својега, мене ради.* И Аврам подигавши очи своје погледа; и гле, ован иза њега заплео се у чести роговима; и отишавши Аврам узео овна и спали га на жртву мјесто сина својега. (...) И рече: собом се заклекх, вели Господ: кад си

1 1. Мојсијева 22:1-10.

2 Посланица Јеврејима 11:17-19. Нагласак мој.

тако учинио, и нијеси пожалио сина својега, јединца својега, заиста ћу те благословити и сјеме твоје веома умножити, да га буде као звијезда на небу и као пијеска на бријегу морском; и наслиједиће сјеме твоје врата непријатеља својих. И благословиће се у сјемени твојем сви народи на земљи, кад си послушао глас мој.“¹

Овај Аврам, који је најпре био изгубљени паганин, а потом по Божијој вољи постао херој вере, стасао је у једну од најпозитивнијих личности Библије само захваљујући Божијој сувереној вољи и избору. Овако изабраног и оправданог човека, Бог је на крају увео и у своју небеску славу² и учинио примером оправдања кроз веру за све наредне векове.

Ипак, желим да се укратко, у само неколико реченица, осврнем на изјаву коју је изрекао Јаков у својој посланици, а по питању Аврамовог оправдања. То желим да учиним зато што Православна црква овај текст погрешно схвата, занемарујући целобиблијско учење о спасењу зарад свог погрешног тумачења (види: 2. Петрова 3:15-16). Поменути, православнима нејасни стихови, гласе овако:

„Наш отац Авраам није ли по делима оправдан, када је принео свога сина Исаака на жртвеник? Видиш да је вера сарађивала са његовим делима, и вера је делима дошла до свог испуњења. И испуни се Писмо које говори: *‘Поверова Авраам Богу и урачуна му се у праведност*, и назва се пријатељ Божији’. **Видите да се човек оправдава делима, а не само вером.** (...) Као што је, наиме, тело без духа мртво, тако је мртва и вера без дела.“³

Као што сам већ нагласио раније у нашем проучавању стихова који претходе овима, текстови Светог писма се никада не смеју тумачити изван целокупног контекста Божије Речи. Библија није сама себи противречна. Зато, ако пажљиво сагледамо друго поглавље ове посланице јасно ћемо уочити да Јаков наглашава да за спасење пред Богом није довољна само вера у Његово постојање, уз истовремену незаинтересованост за извршавање Божије воље. Свака вером спасена особа има жељу да чини оно што је Господ заповедио⁴, те тако и писац ове посланице говори да су богоугодна дела *доказ оправдања вером*. Аврамова „вера у Бога“ би била мртва у случају да се успротивио Божијој заповести, јер би то заправо значило да он уопште не познаје Господа и не верује у оно што Он јесте. Аврамово поверовање и *оправдање вером*, о којем говори Јаков у 23. стиху десило се пре 86. Аврамовог рођендана (види: 1 Мојс. 15:5-6; 16:1-3, 16), а такозвано „оправдање делима“ тек након што је Исак постао младић (рођен је када је Аврам имао сто година). То значи да је Аврам „оправдан делима“ тек 30-так година након што је *проглашен праведним кроз веру*⁵ (што значи да је после дугог периода постао довољно духовно изграђен да је могао овим величанственим делом да потврди своју веру и неограничено поверење у Свемогућег Бога). Богоугодна

1 1. Мојс. 22:11-18. Нагласак мој.

2 Види: Ев. по Луки 16:22-31.

3 Посланица Јаковљева 2:21-24, 26. Нагласак мој.

4 Види: посл. Филипљанима 2:13; као и посл. Титу 2:11-14.

5 Види поново: Посл. Римљанима 4:1-8, 16-22; као и 3:28.

дела јесу увек пратилац праве спасоносне вере, али никако и услов спасења, као што ћемо се додатно уверити током даљег проучавања ове теме.

Оправдање вером у доба Закона

Након дугог временског периода којег можемо назвати „доба савести“, у којем су људи живели без специјалног Божијег откривења кроз писану Реч, наступило је доба закона. Почетак овога доба у библијској историји је смештен у тренутку давања десет Божијих заповести Мојсију на планини Синај (2. Мојс. 20. гл.). Након израиљског избављења из вишевековног египатског ропства, Јахве, Бог њихових отаца Авраама, Исаака и Јакова одлучио је да поменути народ званично прогласи својим, у складу са претходним обећањем датим Аврааму, њиховом родоначелнику (1. Мојс. 22. гл.):

„И Мојсије изађе на гору к Богу; и повика му Господ с горе говорећи: овако кажи дому Јаковљеву, и реци синовима Израиљевим: видјели сте шта сам учинио Мисирцима и како сам вас као на крилима орловијем носио и довео вас к себи. А сада ако добро узаслушате глас мој и ушћувате завјет мој, бићете моје благо мимо све народе, премда је моја сва земља. И бићете ми царство свештеничко и народ свет. То су ријечи које ћеш казати синовима Израиљевим.“¹

У исто време, Господ је објавио своје законе Јаковљевим потомцима, дајући им до знања да му требају бити послушни уколико желе благословен живот:

„Још рече Господ Мојсију говорећи: *Ја сам Господ Бог ваиш*. Немојте чинити што се чини у земљи Мисирској, у којој сте живјели, нити чините што се чини у земљи Хананској, у коју вас водим, и по уредбама њиховијем немојте живјети. Него моје законе вршите и моје уредбе држите живећи по њима. *Ја сам Господ Бог ваиш. Држите уредбе моје и законе моје; ко их врши, жив ће бити кроз њих. Ја сам Господ*.“²

Закон којег је Господ дао Израиљцима преко Мојсија је био апсолутно савршен. Јаковљеви потомци, пак, попут свих осталих били су грешни људи, који поменуте законе нису могли да испуне у потпуности. Но, сврха закона је била управо та, да са једне стране, свакоме људском бићу прикаже Божије савршенство, а са друге - да захтевано савршенство не може да постигне ниједан човек, макар колико се трудио. Апостол Павле, који је у животу пре обраћења Христу био велики ревнитељ - што се тиче извршавања свих одредби закона, на крају је дошао до следећег закључка:

„Закон је сам по себи свет, и заповест је света, и праведна и добра. (...) *Знамо, наиме, да је закон духован, а ја сам телесан*, и као такав продан под грех.(...) Желећи, дакле, да чиним добро, налазим да за мене важи закон

1 2. Мојс. 19:3-6. Нагласак мој. Појам „синови Израиљеви“ односи се на потомке Авраамовог унука Јакова, Исааковог сина. Јакову је Бог дао друго име „Израиљ“ (тј. „Израел“) што у преводу значи: „Онај који влада са Богом“ (према: Bible reference library, people and places in the Bible, A Varbour book, New Jersey 1987). Види: 1. Мојс. 32:24-30. Данашњи Израелци (Јевреји) су потомци Авраама, Исаака и Јакова.

2 3. Мојс. 18:1-5. Нагласак мој.

– да је *зло у мени*. Тако се по унутрашњем човеку радујем Божијем закону, али видим један други закон у својим удовима, *који војује против закона мога ума и заробљава ме законом греха, који је у мојим удовима*. Бедан сам ја човек; ко ће ме избавити од овог смртног тела.“¹

Сврха закона је била да потврди вечну истину, а она гласи: човек не може да буде спасен пред Богом сопственим добрим делима, већ *искључиво вером* у заменичку искупитељску жртву Исуса Христа. Исти апостол, након што је постао хришћанин и схватио прави смисао закона, рекао је следеће:

„А знамо да *све што закон говори* – говори онима који су под законом, да се свака уста запуше и да сав свет буде крив пред Богом. Јер делима закона нико се неће оправдати пред њим, **посредством закона долази само познање греха**.“²

„Али знајући да се човек не оправдава делима закона, него **само вером у Исуса Христа**, поверовасмо и ми у Христа Исуса, да будемо оправдани вером у Христа **а не делима закона, јер на основу дела закона нико неће бити оправдан**.“³

„Јер који чине дела закона – под клетвом су; написано је наиме: ‘Нека је проклет свако ко не остане у свему што је написано у књизи закона – да то чини’. А да се код Бога нико не оправдава законом јасно је, јер **‘Праведник ће живети од вере’**. А закон није од вере, него ‘Ко их изврши живеће у њима’. (...) Да је, наиме, дан закон који је био у стању да оживи, онда би праведност стварно била од закона. Али Писмо је затворило све под грех, да се на основу вере у Исуса Христа да обећање онима који верују.“⁴

Током читаве историје старозаветног „доба закона“, иако су се трудили да испуне Божије стандарде, Израилцима то никада није полазило за руком. Следствено томе, били су принуђени да свакодневно приносе жртве због учињених греха, које је Господ прописао управо из тог разлога:

„Реци им дакле: ово је жртва огњена што ћете приносити Господу: два јагњета од године здрава, *сваки дан на жртву паљеницу без престанка*.“ (4. Мојс. 28:3; нагласак мој).

Новозаветни писац потврђује поменуту праксу, која нажалост није доносила праве резултате:

„И сваки свештеник, додуше, *стоји сваки дан* и служи *приносећи много пута исте жртве* које никада не могу потпуно уклонити грехе.“ (Јеврејима посл. 10:11; нагласак мој).

1 Посл. Римљанима 7:12, 14, 21-24. Нагласак мој.

2 Посл. Римљанима 3:19-20. Нагласак мој.

3 Посл. Галатима 2:16. Нагласак мој.

4 Посл. Галатима 3:10-12, 21-22. Нагласак мој.

Прописујући приношење жртава због кршења одредби закона, Бог је Израиљцима - вековима - непрестано указивао на једини пут опроштења и оправдања, и то вером у проливену крв невине жртве – Исуса Христа.

СПАСЕЊЕ ВЕРОМ У ДОБА НОВОГА ЗАВЕТА

Књиге Новог завета, као штиво које описује живот и учење Спаситеља и његових апостола, саопштава нам много више детаља о *спасењу кроз веру* него старозаветни списи. И у Старом завету је Божији начин спасења веома очигледан, али је проучавање ове теме кроз новозаветне текстове – право духовно уживање. Појам *спасења* је од стране Христових ученика описан тако јасно, да је за искреног проучаваоца Библије просто немогуће да извуче било који други закључак од онога који ћемо ми овде извести. Кроз разматрање које следи, још једанпут ћемо се уверити да је спасење Божије упечатљиво најузвишенија тема Светога писма.

Христос – Јагње Божије

„Сутрадан виде Исуса како долази к њему и рече: ево јагње Божије које уклања грех света.“¹

Већ смо раније истакли чињеницу да је период Старог завета временски трајао до Христове смрти и васкрсења из мртвих. Обичај који је био уведен Божијим законом датим Мојсију, који је прописивао приношење животињских жртава због греха, још увек се свакодневно спроводио у Израиљу и у време када је у Назарету живео Исус. Ипак, након што је прошло око хиљаду и петсто година од давања закона, и након што су протекле реке проливане крви невиних животиња, дошло је време када ће бити принета *права жртва*. У ствари, све старозаветне жртве су биле само слика оне праве која ће бити принета ради опроштења људских преступа и кривица:

„Јер закон има само сенку будућих добара, а не и само обличје ствари, па не може никад истим жртвама, које се непрестано приносе сваке године, усавршити оне који приступају. Зар се иначе не би престале приносити, зато што се не би више осећали грешни они који су тако служећи једном очишћењу? Али оне сваке године подсећају на грехе. **јер крв бикова и јараца не може да отклони грехе**. Зато улазећи у свет говори: ‘Жртва и приноса ниси зажелео, али си ми тело приправио; жртве које се спаљују и жртве за грех нису ти биле угодне. Тада рекох: ево долазим – у књизи је написано за мене – да учиним, Боже, твоју вољу’. Док он горе говори: ‘Жртва и приноса, жртва које се спаљују и жртва за грех ниси зажелео, нити су ти биле угодне’, оне се по закону приносе; тада рече: ‘Ево долазим да учиним твоју вољу’. Укида прво – да постави друго.“²

¹ Ев. по Јовану 1:29.

² Посл. Јеврејима 10:1-9. Нагласак мој.

Исус Христос је у првој Петровој посланици¹ и Откривењу описан као јагње које је заклано за грехе читавог света:

„И видех сред престола и четири жива бића и сред старешина *Јагње где стоји као заклано* (...) И певаху нову песму говорећи: достојан си да узмеш књигу и отвориш њене печате, зато ***што си био заклан и што си својом крвљу искупио Богу људе*** од свакога племена и језика и народа и народности, и учинио их Богу нашем царством и свештеницима и они ће царевати на земљи.“²

Читајући поменуте текстове који нам говоре о Христу као *јединој* правој жртви – ми долазимо до закључка да су и старозаветни верници били спасени вером у Исусову жртву на Голготи попут новозаветних. Једина разлика је у томе што су они приносећи жртве гледали вером у будућност – на праву жртву која долази, док се верници Новог завета вером враћају у прошлост и посматрају својим духовним погледом Христа распетог и страдалог за њихове грехе.

Христос је испунио строге одредбе Божијег Закона

„Не мислите да сам дошао да разрешим закон и пророке; нисам дошао да разрешим него да испуним. Јер вам заиста кажем, док не прође небо и земља, неће ни једно иота или једна цртица од закона нестати, док се све не збуди.“³

Изјава Господа Исуса Христа о томе да је дошао да *испуни закон* није била само жеља коју су имали у срцу и други побожни Јевреји ондашњег доба. То је била изузетна, величанствена изјава! Коначно је дошао дуго очекивани, многим пророцима проречени Спаситељ – на коме треба да се испуни целокупно значење Старог завета. Христос, што у преводу значи „Помазаник“, је у својој личности објединио службу старозаветних помазаника – царева, свештеника и пророка. Објединио је такође и улогу првосвештеника и жртве:

„Христос пак дође као ***првосвештеник*** будућих добара и уђе једном за свагда у светињу кроз већу и савршенију скинију која није људском руком начињена, то јест, није од ове творевине, и то не крвљу јараца и јунаца, него ***својом сопственом крвљу***, те нађе вечни откуп.“ (Јеврејима 9:11-12; нагласак мој).

Испунио је стотине пророчанстава која су говорила о Њему, почев од оног које је изречено у Еденском врту.⁴ Он је био Божији Месија, најузвишенија личност икада рођена. Испуњење закона са његове стране је подразумевало не само то да је живео безгрешним животом, већ и да је преузео на себе казне за грехе као и проклетства која је закон призивао на све његове прекршиоце:

1 1. Петрова 1:19-20.

2 Откривење Јованово 5:6, 9-10. Нагласак мој.

3 Ев. по Матеју 5:17-18.

4 Види само неке: 1. Мојс. 3:15; 5. Мојс. 18:18; Исаија 7:14, 9:6-7; Михеј 5:2; Захарија 9:9.

„Христос нас је искупио од клетве закона тиме што је постао клетва за нас, јер је написано: ‘Нека је проклет свако ко виси на дрвету’.“ (Галатима 3:13).

У великој душевној агонији и смртном страху у коме се Исус нашао у ге-тсиманском врту, са његовог чела се сливао крвави зној. Знао је да мора да узме на себе казну за невероватну људску прљавштину и безакоње. Ипак, корачао је даље. Дозволио је да га ухапсе, наругају му се, туку га и на крају предају разулареној руљи која је тражила његову смрт. Римски војници су извршили наређење о распећу. Безгрешни је висио на крсту шест сати испуњавајући последња неиспуњена пророчанства о Себи – записана у Старом завету:

„Презрен бјеше и одбачен између људи, болник и вичан болестима, и као један од кога свако заклања лице, презрен да га ни за што не узимасмо. А он болести наше носи и немоћи наше узео на се, а ми мишљасмо да је рањен, да га Бог бије и мучи. **Али он би рањен за наше пријеступе, избијен за наша безакоња; кар бјеше на њему нашега мира ради**, и раном његовом ми се исцијелисмо.(...) Али Господу би воља да га бије, и даде га на муке; кад **положи душу своју у принос за грјех** (...) јер је дао душу своју на смрт, и би метнут међу злочинце, **и сам носи грјехе многих**, и за злочинце се моли.“¹

Схватајући сву величину Господње жртве, апостол Павле износи чињеницу да је у моменту Исусове смрти учињена савршена размена. Исус Христос је учињен грехом који је од Бога Оца кажњен, а свима онима који прихвате Њега за Спаситеља - вером - приписује се савршена Божија правда:

„Онога који није знао греха Бог је учинио грехом за нас, да ми у њему постанемо праведност Божија.“²

Неограниченом патњом од Оца остављеног Сина, као и Његовом смрћу, небеска правда је била задовољена. Највећи знак да је Христос у потпуности испунио дело откупљења људског рода јесте било његово васкрсење из мртвих, након чега се вазнео на небо и сео са десне стране престола Преузвишеног.

Величанствене последице Христове заменичке жртве

Стање у којем се налазе новозаветни верници је стање невероватне узвишености. Свето писмо нам открива да је сваки хришћанин:

а) **Пред Богом проглашен потпуно праведним:**

„А сад се без суделовања закона јавила праведност од Бога, посведочена од закона и пророка, наиме, *праведност Божија која вером у Исуса Христа долази за све који верују.*“³

б) **Додељена му је Божија праведност:**

¹ Исаија 53:3-5, 10, 12.

² 2. посл. Коринћанима 5:21.

³ Посл. Римљанима 3:21-22. Нагласак мој.

„Онога који није знао греха Бог је учинио грехом за нас, да ми у њему постанемо праведност Божија.“¹

в) Постао је савришен пред Богом у Христу:

„По овој вољи ми смо освећени приношењем тела Исуса Христа једном засвагда. (...) Једно приношење је, наиме, заувек довело до савришенства оне који се освећују.“²

г) Има мир са Богом:

„Пошто смо, дакле, оправдани вером, имамо мир с Богом посредством Господа нашега Исуса Христа, чијим смо посредством – вером, дошли до ове благодати у којој стојимо.“³

д) Рођен од Бога и постао Божије дете:

„А свима који га примише, даде моћ да постану деца Божија, - онима што верују у његово име.“⁴

„Видите какву нам је љубав дао Отац – да се назовемо деца Божија, и јесмо. (...) Драги моји, сад смо деца Божија и још се не показашта ћемо бити.“⁵

ђ) Примео Духа усиновљења:

„Јер сви, које води Дух Божији, ти су синови Божији. Нисте, наиме, примили ропског духа да опет страхујете, него сте примили Духа усиновљења, којим вичемо: Ава Оче! Сам Дух сведочи са нашим духом да смо деца Божија.“⁶

„А кад је дошла пунина времена, посла Бог свога Сина, рођеног од жене, који је био под законом, да искупи оне који су под законом – да примимо усиновљење. А пошто сте синови, посла Бог у ваша срца Духа Сина свога који виче: Ава, Оче.“⁷

е) Постао храм Светога Духа:

„Или зар не знате да је ваше тело храм Духа Светога који је у вама, кога имате од Бога, те не припадате само себи?“⁸

„А Бог нас са вама учвршћује у Христу, он нас је помазао, и запечатио нас, и дао Духа у наша срца – као капару.“⁹

ж) Постао станиште Оца и Сина:

„Исус одговори и рече му: ако ме ко љуби, држаће моју реч, па ће га љубити мој Отац, и доћи ћемо к њему, и настанићемо се код њега.“¹⁰

з) Исус Христос га назива братом, сестром или мајком:

1 2. Коринћанима 5:21. Нагласак мој.

2 Јеврејима 10:10, 14. Нагласак мој.

3 Римљанима 5:1-2. Нагласак мој.

4 Ев. по Јовану 1:12. Нагласак мој.

5 1. посл. Јованова 3:1-2. Нагласак мој.

6 Посл. Римљанима 8:14-16. Нагласак мој.

7 Посл. Галатима 4:4-6. Нагласак мој.

8 1. посл. Коринћанима 6:19. Нагласак мој.

9 2. посл. Коринћанима 1:21-22. Нагласак мој.

10 Ев. по Јовану 14:23. Нагласак мој.

„Јер и онај који освећује и они који се освећују – сви су од једнога; због тога се *не стиди да их назива својом браћом*.“¹

„И пружи своју руку на своје ученике па рече: ево моје мајке и моје браће; јер ко год чини вољу Оца мога који је на небесима, *тај је брат мој и сестра и мајка*.“²

и) **Исус и Свети Дух се моле за њега пред Богом Оцем:**

„Исто тако и Дух помаже нашој слабости; јер ми не знамо за шта треба да се молимо – како приличи, али сам *Дух посредује за нас уздисајима који се не могу исказати*. А онај што испитује срца зна шта је смерање Духа, пошто се по Божијој вољи *моли за свете*.“³

„Овај пак има непролазно свештенство зато што он остаје довека. Стога и може сасвим да спасе оне који његовим посредством прилазе Богу, пошто свагда живи – *да се моли за њих*.“⁴

ј) **Ужива у Божијој љубави:**

„Убеђен сам наиме, да нас ни смрт, ни живот, ни анђели, ни поглаварства, ни садашњост, ни будућност, ни силе, ни висина, ни дубина, нити какво друго створење, *не може раставити од Божије љубави*, која је у Христу Исусу Господу нашем.“⁵

к) **Ужива у Божијој заштити:**

*„Господњи се утабори анђео
да сачува те што Бога поштују (...)
Господ чува, оком гледа праведне,
И он чује кад га они преклињу (...)
На праведног зла се силна подижу,
Али Господ од свих зала избавља.“*⁶

„Шта ћемо, дакле, на то рећи? *Ако је Бог за нас, ко ће против нас?* Бог, који није поштедео свог сопственог Сина, него га је предао за све нас, како нам неће с њим све друго даровати?“⁷

Закључак

Све ове привилегије, попут многих других које нисам побројао, јесу *дар Божији* који се стиче вером у Исуса Христа Спаситеља без икаквих заслуга од стране људи. Свето писмо изнад свега наглашава управо ту чињеницу.

1 Јеврејима 2:11. Нагласак мој.

2 Ев. по Матеју 12:49-50. Нагласак мој.

3 Римљанима 8:26-27. Нагласак мој.

4 Јеврејима 7:24-25. Нагласак мој.

5 Римљанима 8:38-39. Нагласак мој.

6 Псалам 34:7, 15, 19. Превод проф. др Александар Бирвиш.

7 Римљанима 8:31-32. Нагласак мој.

Пошто смо прилично детаљно проучили шта непогрешива Божија Реч научава о овој најважнијој доктрини, прећи ћемо на разматрање православног веровања у оквиру исте теме. Неће нам бити потребно много времена да уочимо огромну разлику између онога што као наук проистиче из еванђеља и предањских учења „светих“ отаца Источне цркве.